

Betreft: Commissiedebat 25 mei Actieplan Groene en Digitale Banen
Plaats: Breukelen
Datum: 12 mei 2023

Geachte leden van de commissie Economische Zaken en Klimaat,

Vanuit de digitale sector zijn we blij met de inzet van het kabinet in het Actieplan Groene en Digitale Banen. Wij hebben hier samen met andere branches ook onze eigen bijdrage aan geleverd middels het Aanvalsplan Chronisch Tekort ICT'ers¹.

Maar een mooi plan is niet genoeg. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat komt terecht tot de conclusie dat er in 2030 één miljoen digitaal geschoolden nodig zullen zijn², de vraag is echter of dat met de huidige inzet haalbaar is. Wij vrezan van niet en schetsen u in deze brief graag de hiaten die wij zien in die haalbaarheid, wat de maatschappelijke gevolgen daarvan zijn en welke oplossingen wij hiervoor zien.

Het grootste arbeidsmarkttekort dat blijft groeien

De tekorten in de arbeidsmarkt zijn groot in alle beroepsgroepen, maar geen enkele is zo groot als die bij ICT beroepen³ (zie grafiek 1 in Bijlage). Dit is overigens ook niet nieuw, het is een chronisch probleem (zie grafiek 2 in Bijlage). Dit komt omdat de vraag naar digitale oplossingen steeds meer toeneemt en vanuit alle sectoren komt. Het aantal ICT'ers neemt jaar-op-jaar toe, maar de vraag naar ICT'ers groeit nog veel sterker. Men heeft vaak de neiging om te denken dat dit vooral de digitale sector treft. Maar het werkt door in alle sectoren op drie manieren:

1. **Slechts een derde van alle ICT beroepen zit in de ICT Sector.** Veruit de meeste ICT'ers werken buiten de sector, bijvoorbeeld waar al verregaande digitalisering heeft plaatsgevonden zoals in transport en de financiële sector. De tekorten aan ICT'ers worden daardoor juist ook maatschappelijk gevoeld: van zorg en onderwijs tot ministerie en gemeentehuis⁴.
2. **De digitalisering van Nederland wordt begrensd door de mensen die er zijn om het uit te voeren.** Automatisering en digitalisering worden gezien als belangrijke pijlers om in alle andere sectoren tot productiviteitsverhoging te komen: efficiënter werken waardoor meer gedaan kan worden met minder mensen. Of door slimmer gebruik te maken van beschikbare energie ten behoeve van verduurzaming. Dit doet de vraag naar zowel interne ICT'ers als naar capaciteit bij leveranciers alleen nog maar verder toenemen.
3. **Door het tekort aan ICT'ers is er ook een tekort aan ICT-docenten.** De tekorten werken ook door in het onderwijs en dit maakt het probleem structureler en breder. Er lijkt nu digitale geletterdheid te komen in het basis- en voortgezet onderwijs, waarmee de volgende generatie eindelijk opgeleid wordt voor de wereld die er al is. Maar er is ook een tekort aan docenten die hiervoor en voor de beroeps- en

¹ "Aanvalsplan Chronisch Tekort ICT'ers", <https://www.nldigital.nl/wp-content/uploads/2023/02/Aanvalsplan-Chronisch-Tekort-ICTers.pdf>

² Strategie Digitale economie, pagina 22, <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-c6a3495a523bef54ca41011f629b77b7b611045f/pdf>

³ Spanningsindicator UWV, <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/dashboards/spanningsindicator>

⁴ "Onderzoek: tekort aan IT'ers raakt Nederlandse overheid hard", AG Connect 6 oktober 2022, <https://www.agconnect.nl/artikel/onderzoek-tekort-aan-iters-raakt-nederlandse-overheid-hard>

wetenschappelijke vervolgopleidingen nodig zijn. Mede hierdoor zien we het aantal studenten voor ICT-opleidingen de afgelopen jaren stagneren. Opleidingen hebben helaas niet de capaciteit om aan de vraag te voldoen.

Hoeveel digitaal geschoolden zijn er nog extra nodig?

Wanneer we kijken naar de noodzakelijke 1 miljoen digitaal geschoolden in 2030 is er nog een lange weg te gaan. Als de huidige in- en uitstroom van ICT-studenten onveranderd blijft en niet verder afneemt, de vergrijzing en de digitalisering doorzet zoals voorspeld, zijn er nog ruim 300.000 extra digitaal geschoolden nodig ten opzichte van wat er nu opgeleid wordt (zie Bijlage voor berekening).

In ons aanvalsplan wijzen wij op meerdere belangrijke kansen om dit tekort op te lossen. Deze lopen uiteen van het verhogen van instroom en grotere diversiteit tot om- en bijscholing en internationaal talent. De tekorten zijn zo groot dat we het ons niet kunnen veroorloven enige bron van nieuwe medewerkers van de hand te wijzen.

Wat al gebeurt, en wat nog misgaat

Er gebeurt ook al veel in het bedrijfsleven en de maatschappij. We zien hoe werkgevers een rol pakken in het scholen van hun eigen personeel, hoe nieuwe initiatieven als Make IT Work en Codam laten zien dat opleiden ook anders kan en daarmee nieuwe groepen mensen aanspreekt. We zien hoe delen van het probleem al opgelost worden, maar het geheel schreeuwt om meer regie en samenhang. Het bedrijfsleven en initiatieven nemen verantwoordelijkheid, maar de overheid zal hierin ook verantwoordelijkheid moeten nemen – om te beginnen voor zichzelf, maar ook om kleine bedrijven en innovatie startups te steunen die niet de capaciteit hebben om zelf een opleiding op te zetten.

Gebrek aan financiering

Onze hoop was onder andere gevestigd op de motie Dassen⁵ waarmee het STAP-budget gericht ingezet zou kunnen worden. Helaas heeft het kabinet besloten om rigoures te stoppen met de financiering van om- en bijscholing (ook wel: Leven Lang Ontwikkelen) door STAP te stoppen en geen alternatief te bieden. In ons aanvalsplan constateerden we dat een culturomslag naar om- en bijscholing noodzakelijk is en een schaalvergroting van succesvolle oplossingen. Maar als honderden miljoenen aan gelden hiervoor uit het onderwijs verdwijnen zal dit beide vertragen, en juist degene die ICT'ers hard nodig hebben zullen dit voelen (mkb, overheid, zorg, etc.). Het kabinet zal dan ook met een alternatief moeten komen voor het STAP-budget.

Wat verder nodig is

Naast de noodzaak voor financiering voor de gestelde ambities constateren wij ook kansen voor kennisontwikkeling en regelgeving:

1. **Maak een visie op welke banen gaan verdwijnen door verdergaande automatisering.** Waar we dit nu al kunnen voorzien moeten die mensen de kans krijgen om tijdig om- en bijgeschoold te worden naar andere banen, binnen maar zeker ook buiten hun huidige sector. De bestaande regelgeving biedt niet genoeg ruimte om hier al voor ontslag op te anticiperen. Wij zien hier een rol weggelegd voor de Werkcentra van het UWV⁶.

⁵ “Motie van het lid Dassen over een plan om het STAP-budget gericht in te zetten voor maatschappelijk cruciale sectoren zoals techniek en ICT”, <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2022Z17541&did=2022D37145>

⁶ <https://www.uwv.nl/nl/achtergrond/column-regionale-werkcentra-als-oplossing-voor-de-krapte>

2. **Er is erkenning nodig van innovatieve opleidingen die een belangrijke economische en maatschappelijke bijdrage leveren.** Bijvoorbeeld door middel van een organisatie als La Grande École du Numérique⁷ in Frankrijk: een publiek-privaat samenwerkingsverband waarmee opleidingen worden geaccrediteerd die niet binnen de bestaande onderwijskaders passen. Dat is nodig om bewezen innovatieve opleiders als Codam te laten opschalen, wat door wet- en regelgeving binnen oude structuren eerder gehinderd wordt. Dit is zowel bij NL Leert Door als bij STAP gebleken. Terwijl het juist dit soort opleidingen zijn die ICT beroepen toegankelijk maken voor een grotere en diversere groep studenten.

Mocht enig punt uit deze brief nog vragen om meer toelichting, schroom dan niet om contact met ons op te nemen.

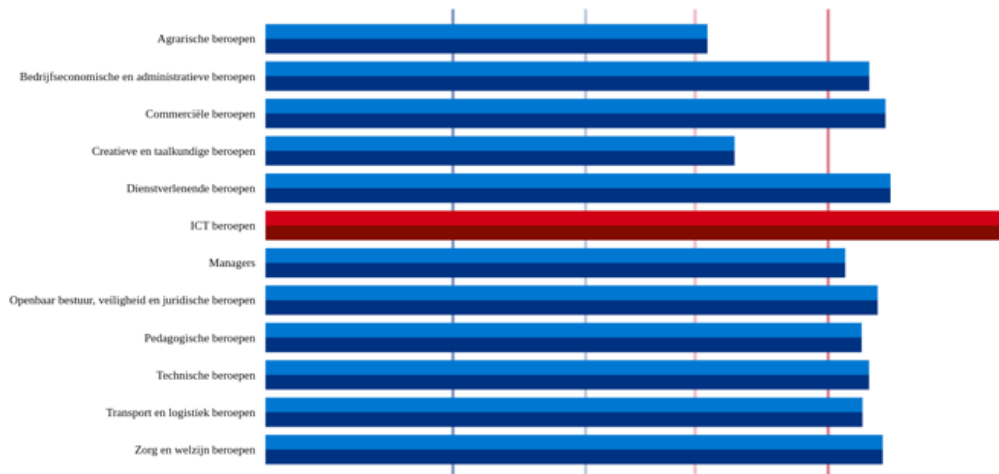
Namens de digitale sector,

Lotte de Bruijn
Algemeen directeur NLdigital

⁷ <https://www.grandeecolenumérique.fr/>

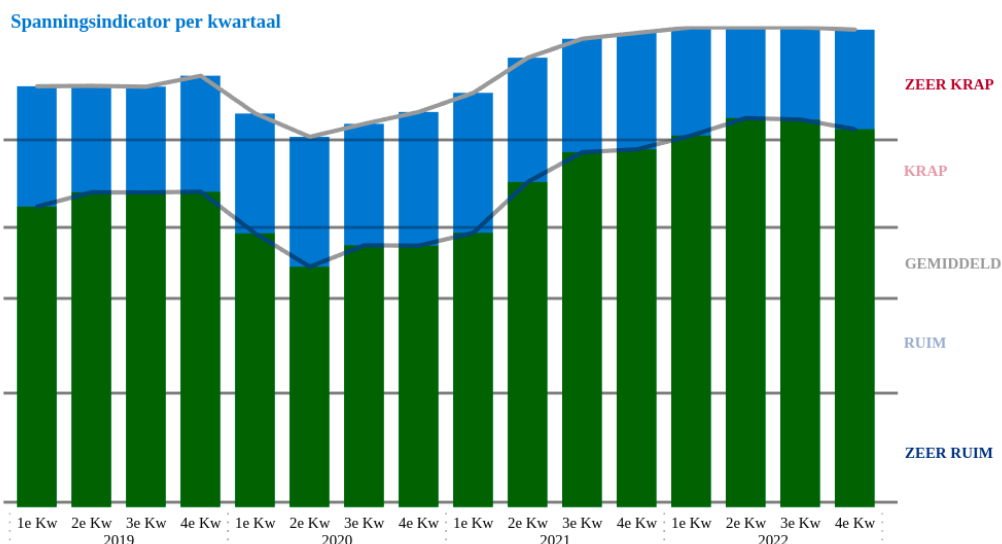
Bijlage

Grafiek 1: Krapte ICT beroepen t.o.v. andere beroepsgroepen

Bron: Spanningsindicator UWV, <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/dashboards/spanningsindicator>
 Zie bij de link de knop "Beroepen" linksonder, dan wordt het bovenstaande overzicht per beroepsklasse getoond.
 De kleur van de ICT beroepen is aangepast in deze illustratie, verder is de afbeelding ongewijzigd.

Grafiek 2: Krapte ICT beroepen (blauw) t.o.v. alle beroepen (groen)

Bron: Spanningsindicator UWV, <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/dashboards/spanningsindicator>
 Deze grafiek toont de krapte op de arbeidsmarkt ICT ten opzichte van die van de algehele arbeidsmarkt.
 Grafieken zijn direct overgenomen en over elkaar geprojecteerd met aanpassing van de kleur om verschil te verduidelijken. Dit laat zien dat ICT consistent een orde van grootte hogere krapte heeft dan de gehele arbeidsmarkt.

Uitwerking 300.000 extra ICT'ers

In de Strategie Digitale Economie constateerde EZK een totaal van 580.000 ICT'ers eind 2022, daarin wordt ook vastgesteld dat er 1 miljoen ICT'ers nodig zijn in 2030. Op basis van het Arbeidsmarktdashboard ICT⁸ is ongeveer 14% van alle ICT'ers 55+, ruim 80.000 in absolute getallen. In een reële schatting zullen 50.000 hiervan met pensioen gaan in de komende jaren. Momenteel zien we aan instroom vanuit het onderwijs ongeveer 20.000 studenten afstuderen op mbo, hbo en wo niveau samen (wederom op basis van het arbeidsmarktdashboard). Dat telt op tot 160.000 mensen tussen 2023 en 2030, wat reëel is zonder nieuwe maatregelen omdat dit aantal de afgelopen jaren vrij stabiel was.

Huidige arbeidsmarkt ICT	+ 580.000
Gepensioneerden in 2030	- 50.000
Opgeleiden in 2030	+ 160.00
Totaal ICT'ers in 2030 volgens huidige trend	690.000
Benodigd aantal ICT'ers in 2030	- 1.000.000
Tekort ICT'ers in 2030 volgens huidige trend	- 310.000

Dat betekent dat er nog ruim 300.000 extra ICT'ers nodig zijn ten opzichte van de huidige trend, tussen de 35.000-40.000 per jaar.

Hierbij is de kanttekening te plaatsen dat omscholers nog niet zijn meegenomen, daar zijn op dit moment geen goede cijfers van beschikbaar. Schatting is dat er met publiek geld momenteel honderden tot duizend omgeschoolden per jaar zijn richting de arbeidsmarkt ICT. Privaat is het eveneens lastig te zeggen, maar gaat het waarschijnlijk om enkele duizenden. Wat aangeeft dat er een enorme schaalvergroting noodzakelijk is om deze tekorten in te lopen.

Definities: hierboven spreken we over ICT'ers om het leesbaar te houden. De uitgebreidere toelichting is dat de strategie van EZK spreekt over "digitaal geschoolden", de cijfers van het Arbeidsmarktdashboard ICT gaan eveneens uit van een definitie die breder is dan traditionele ICT beroepen⁹ waardoor deze definities goed in elkaars verlengde liggen.

⁸ <https://pr-edict.nl/ict-arbeidsmarkt>

⁹ <https://pr-edict.nl/algemeen-pr-edict/definities-pr-edict>